

Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap "Niftarlake" 1973

<https://hdl.handle.net/1874/9588>

JAARBOEKJE
VAN HET
OUDHEIDKUNDIG GENOOTSCHAP
„NIFTARLAKE”
1973

GRAFISCH BEDRIJF SCHOTANUS & JENS, UTRECHT
UTRECHT

Ere-lid:

G. J. Weyland, Veere

Bestuur:

Dagelijks Bestuur:

Mr Dr N. J. C. M. Kappeyne van de Copello, Loenen aan de Vecht,
Voorzitter.

Jhr P. H. A. Martini Buys, Avenue Concordia 68, Rotterdam-3016,
Secretaris.

J. H. van Walbeek, Baambrugge, wnd. penningmeester.

Mevr. J. G. Siewertsz v. Reesema-Schmidt, Maarsssen, Bibliothecares.

Leden:

F. D. Sprenger, Vreeland.

Dr D. P. Blok, Nederhorst den Berg.

Mr J. H. van den Hoek Ostende, Amsterdam.

Jhr Mr L. A. Quarles van Ufford, Breukelen.

Mr W. L. Schenk, Maarsssen.

Redactie Jaarboekje:

Mr Dr N. J. C. M. Kappeyne van de Coppello.

Jhr. P. H. A. Martini Buys.

Mr J. H. van den Hoek Ostende.

LEDEN

Abcoude:

Bianchi, R.
Boer, T. H. de
Breejen, A. den
D. G. Carasso
Carmiggelt, Mej. J. W.

Gemeente Abcoude
Graaf-Vossensteyn, Mevr.
W. D. de
Herkeel, Mr F. A. M. ten
Knoppers, Drs H. C.
J. K. Lutikhuis
Mey, W. van ter
Pabon, J. J.
Portengen-Hoefman, Mevr. E.
Rijkevorsel, Jhr. Th. A. G.
M. van
Schoenmaker, H.
Swinkels, Mr J. W. F. M.
Treep-Hofman, Mevr. M. E.
Vis- Völker, Mevr. C. A. L. M.
Vries, B. H. de
Vries- Kok, Mevr. L. de
Wagenaar, Drs H.
Welsen, H. J. van

Alkmaar:

Red. Cie. Alkmaars Jaarboekje
Belonje, Dr. J.

Amersfoort:

Clifford Kocq van Breugel,
Erven Jhr Dr Mr J. R.
„Fléhite” Oudh. Vereen.
Rijksdienst voor het Oudheid-
kundig Bodemonderzoek

Amstelveen:

Achterbergh, J. W. N. van
Hofman, J. J. W.

Amsterdam:

Bond „Heemschut”
Gemeentearchief
Heuven, H. van
Koninklijke Academie van
Wetenschappen
Koninklijk Oudheidkundig
Genootschap
Leuven, K. F. van
Nickerk, W.
Hoek Ostende, Mr J. H. van
den
Pannevis, Mr C.
Reesink, W. A. C.
Renes, H.
Universiteitsbibliotheek
van Amsterdam
Weede, Jhr S. G. van
Wijk, Mevr. A. C. van
Zwaan, J.

Ankeveen:

Fennis-Wiegman, Mevr. M.
Harinxma thoe Slooten, B. A.
Ph. Baron var

Baambrugge:

Anger, H. F.
Bijmoer, G. J.
Kemp, Dr. A.
Koekebakker, Prof. Dr. J.
Lee, Mej. E. van der
Versloot, P. C.
Walbeek, J. H. van

Baarn:

Dedel, Jhr Mr C.

Barneveld:

Snijder, M.

Bennebroek:

Heer, G. M. de
Warnaars, H. B. E.

De Bilt:

Wit, H. C. de

Bilthoven:

Twijnstra, Ir U.

Breukelen:

Akkerman, T. C.
Backer-Loeb van Zuilenburg,
Mevr. E. Y. E. G.
Beek-Jansen, Mevr. Mr A. C.
ter
Cerfontein, A. C.
Colenbrander, H. Th.
Coppoolse, K.
Cozijnsen, C. H.
Fruithof, C. W.
Gerwig, D. W.
Grift, A. van der
Haars, Mej. Mr E. A.
Kleef, G. C. van
Mertens, Ir H. F. b.i.
Molenkamp, J.
Postma, Dr E. B. J.
Quarles van Ufford, Jhr
Mr L. A.
Smits, P. B. A.
Ketwich Verschuur, J. D. van
Vulpen, W. van
Zweers, W.

Breukelerveen:

(post Tienhoven):
Graaf Wzn, E. de

Bussum:

Ahrend- van Gemund,
Mevr. M. W.

Berg, H. van den
Tekenburg, G.

Cothen:

Lynden van Sandenburg, Mr
C. Th. E. graaf van

Doorn:

Adels-Vermeulen, Mevr. M.
Stoop-Koekoek, Mevr. G.
van der
Doude van Troostwijk, Ir. H. J.

Ede:

Jantzen, F. B. F. Gzn

Eindhoven:

Bruza, Ir. I. V.

Epe:

Lindenhout, H. J. van 't

Gouda:

Oudh. Kring „Die Goude”

's-Gravenhage:

Bak, J. P.
Hess, Jr P.
Klaveren, H. W. van
Koninklijke Bibliotheek
Middelberg, Mr G. A. A.
Rijksbureau voor Kunsthisto-
rische Documentatie
Sleesen, Ir J. van der
Velsen- Metzelaar, Mevr.
W. L. van
Woestenburg J. C.

Groenekan:

Lisman, A.

Haarzuilens:

Royen, N. van

Hilversum:

Huisken, C.
Renou, F.
Ronde, J. de
Scheltema, H. D.
Smorenburg, J. M.
Steyling, Dr W. J.

Hollandse Rading:

Kuhlwillm, H. J.

Huizen (N.-H.):

Dudok van Heel, J. F.
Ruiters, J. A.

Kockengen:

Gemeente Kockengen

Kortenhoef:

Daams, J.
Spaan, D. N.
Voorn, K.

Langbroek:

Schotanus, F. B.

Laren (N.-H.):

Boetzelaar, R. W. C. Baron van

Leersum:

Rijksinstituut voor Natuurbeheer

Leiden:

Antiquariaat en Boekhandel
Burgersdijk en Niermans
Mij. der Nederlandse Letter-
kunde

Loenen aan de Vecht:

Bastert, J. N.
Teding van Berkhout, Jhr Mr J.
P. E.
Blok, Jr J. W.
Dolman, H.
Geus, L. J. de
Huisinga, L. J.
Kappeyne van de Coppello,
Mr Dr N. J. C. M.
Kappeyne van de Coppello-
van Panhuys, Mevr. Th. E.
C. M.
Keyzer, Mej. C. H. M.
Kralingen-Niekerk, Mevr. W. van
Nie, C. W. van
Olf, C.
Schayck, W. A. van
Seyffert, J. P.
Sondaar, L. H.
Sondaar- Keyzer, Mevr. C. F.
Stolp, Mej. A. G.
Wedden, H. J. M. van der

Loenersloot:

Hake, G. vor der
Nagell- Martini Buys, M. F. M.
Barones van
Veenstra, Drs. J. H. B.
Verschoor, J.

Loosdrecht:

Aalberts, H.
Boeschoten, J. G.
Doude van Troostwijk, Mr
J. H. M. A.
Freese, J. P.
Haselen, Mej. E. van
Haselen, Mr. J. van
Simons, Mr C. H. F.
Trouw, J. M. L.

Lunteren:

Tas, Mr L. C. van der

Maarsse:

Agterberg, J.
 Alleman, J. G.
 Berg, B. O. van den
 Besier- van Geelen, Mevr. C. J.
 Biegelaar, J. B. P.
 Cosijn, Dr J.
 Dekker, D.
 Dollekamp, H. J.
 Droogenbroek, H. J. van
 Gemeente Maarssen
 Gieling, J.
 Hinfelaar, L. C.
 Huitzing, E. R.
 Kerkvoort, P. van
 Klap, C. P.
 Komdeur, S.
 Schuckink Kool, Mej. A. W.
 Kraayenhagen, J.
 Kroon, G.
 Messer, Drs. A. P.
 Mol, B. C. J. de
 Plomp, R.
 Pos, R.
 Remijnse, M.
 Rodriguez, M.
 Rijsterborgh, C. J.
 Schaik, Mr Dr Th. E. E. van
 Schenk, Mr W. L.
 Schipper, A. P.
 Schokking- Kany, Mevr. R. J.
 Schwartz, G. D.
 Servaas, J. N.
 Seumeren, M. F. M. van
 Siewertsz van Reesema-Schmidt,
 Mevr. J. G.
 Visser, Y.
 Vlugt, J. van der
 Voorneveld, G.
 Wal, D. van der
 Waller, J. D.
 Westenb- de Groot, Mevr. P.
 Westermann, B. W.
 Zuurdeeg, Ds. J.
 Zwaardemaker, R. C.

Zwaardemaker- Job,
 Mevr. G. A. I.

Maastricht:

Limburgs Geschied- en Oud-
 heidkundig Genootschap

De Meern:

Bogaard, P. H.
 Bruijn, Jac. de

Muiderberg:

Schellart, A. I. J. M.

Mijdrecht:

Walbeek, G. H. van

Naarden:

Gortel, Dr J. H. van
 Oudenniel, C. G. van
 Poolman, H.

Nederhorst den Berg:

Blok, Dr D. P.
 Huisstede, C. van
 Ver. voor Vreemdelingen-
 verkeer

Nieuwersluis:

Luttge, Prof. J. M.
 Doude van Troostwijk, D. W.
 Doude van Troostwijk, L. W.
 Schmal Jr, J. P.

Nigtevecht:

Amesz, Mevr. M.
 Wees, G. A. van

Nijmegen:

Koekenbier, H. A. J.

Oosterbeek:

Beusekom, Mr E. van

Overveen:

Vries- van der Lee, Mevr. A. de

Rhenen:

Bijleveld, T. T. M. H.

Rotterdam:

Bibliotheek en Leeszalen der
Gem. Rotterdam
Vereniging Boerenwagenclub
Canter Cremers, Mr J. J.
Martini Buys, Jhr P. H. A.

Rozendaal (Gld.):

Nitschmann, E. A.

Rijnsaterswoude:

Breen, H. L.

Soest:

Bentinck, Mr S.P. Baron

Tienhoven (U.):

Hogenhout, A.

Utrecht:

Buisman, P. W.
Danklof, H. A.
Mezger, J.
„Oud-Utrecht”, Ver.
Provinciale Bibliotheek
Reisbureau „Ebato”
Rijksarchief in de Prov Utrecht
Soeten, H. J. de
Utrechtse Openbare
Bibliotheken, Stichting
Universiteitsbibliotheek
Vor der Hake, J.

Veere:

Weyland, G. J.

Venray:

Wijnen, Mej .B.

Vinkeveen:

Vries, J. de

Vleuten:

Uittenbogaard, W.

Vogelenzang:

Koopman, G.

Voorburg:

Fries, Mr F. H.

Vreeland:

Aalderink, H. J.
Leeuwen Boomkamp, D. C.
van
Brandes, Ir M. C.
Erdmann-Kensen, Mevr. I.
Hartung, O. E. K.
Oosterbroek, B. H. A.
Sprenger, F. D.

Waardenburg:

Goelst Meyer, A. F. van

Wageningen:

Kniphorst's Boekhandel

Wassenaar:

Wieder Jr., F. C.

Weesp:

Brood, H.
Lindeboom, G.
Stork, A.

Westbroek:

Berg, M. van den

Woerden:

Wesseling, G. J.

Wijk bij Duurstede:

Dijkman-Schoenmaker

Mevr. G. J. E.

Luykx-Buysrogge, Mevr. A.

IJsselstein:

Cool, A. G.

Zaandam:

Vis-Honig, A. M. C.

Zaandijk:

Verkuil, M.

*Zeist:*Rijksdienst voor de
Monumentenzorg

Jaarverslag 1972

Op maandag 29 mei 1972 had in "Het Trefpunt" te Maarsssen de jaarvergadering plaats, welke volgens de presentielijst werd bezocht door 22 leden en belangstellenden.

De voorzitter opende de vergadering met een woord van welkom en herdacht de overleden leden, zijnde de heren: G. Adriaans, G. graaf Schimmelpenninck en D. Hulsinga. In het bijzonder wijdde de voorzitter vriendelijke woorden aan de nagedachtenis van ons bestuurslid de heer G. Adriaans, die jarenlang heeft gestreden voer de schoonheid van de Vechtstreek en in wijder verband voor die in de gehele provincie Utrecht. Als bestuurslid sedert 1951 heeft hij verschillende jaarboekjes verrijkt met zijn gewaardeerde excursieverslagen, terwijl onder zijn leiding enige malen zijn woonplaats Amersfoort het doel van onze bezoeken was.

De notulen van de vorige ledenvergadering werden onveranderd goedgekeurd, waarna de secretaris aansluitend het korte jaarverslag over 1971 voorlas.

In verband met zijn verhuizing naar Veere kon de penningmeester niet meer ter vergadering aanwezig zijn. In plaats daarvan werd door de leden van de kascommissie, de heren T. H. de Boer en J. H. van Walbeek een schriftelijk verslag over 1971 uitgebracht, waaruit bleek, dat het saldo op 1 januari 1972 f 2.517,56 bedroeg. Naar aanleiding hiervan werd aan de penningmeester décharge verleend voor het in 1971 door hem gevoerde beheer. In de kascommissie voor 1972 werden benoemd de heren Van Wees en Van Walbeek met als plaatsvervangend lid de heer T. H. de Boer.

Wegens hun vertrek uit de Vechtstreek stelden de heren Weyland en Bijleveld hun bestuurszetel ter beschikking. Mevrouw Siewertsz van Reesema werd als bestuurslid gekozen, in welke functie zij de zorg voor de bibliotheek op zich wilde nemen. De aftredende bestuursleden;

de heren Sprenger, Van den Hoek Ostende en Quarles van Ufford werden met algemene stemmen herbenoemd. Op voorstel van de heer Bastert werd de afgetreden penningmeester, de heer Weyland, wegens zijn jarenlange behartiging van de belangen van ons genootschap met algemene stemmen tot ere-lid benoemd.

Wat de excursie betrof werd na enige discussie het voorstel van de voorzitter aangenomen om Veere te gaan bezoeken. Besloten werd, dat de excursie niet op zaterdag zou plaats hebben, omdat de ervaring heeft geleerd, dat ontvangende instanties steeds minder geneigd zijn hun vrije zaterdagen hieraan op te offeren.

Voor het jaarboekje 1972 bleek voldoende kopij beschikbaar te zijn. Aan de Vechtcommissie en de stichting De Utrechtse Molens werden door de vergadering wederom dezelfde bijdragen als in het voorgaande jaar toegekend.

Verschillende kleine monumenten kwamen bij de rondvraag aan de orde. Geklaagd werd over de toestand van de koepel te Vreeland, alsmede over het hek van "Vechtoever", dat nog niet herplaatst werd. Te waarden viel, dat de koepel te Abcoude is gered, doordat deze in de tuin van de burgemeester zou worden herbouwd. Bijzondere aandacht werd gewijd aan de uitbreidingsplannen van de gemeente Maarssen, die onder meer door de aanleg van drie bruggen over de Vecht de sfeer van het dorp Maarssen dreigen te bederven. Gehoopt werd, dat de Vechtcommissie zich hiermede zou willen bemoeien. Ter sprake kwam verder nog: de op "Terra Nova" aanwezige gevelstenen, het in de N.H.-kerk te Loenen begraven doopvont, alsmede de gevelsteen van de herberg "De Vergulde Zadel" te Oud Loosdrecht.

Niets meer aan de orde zijnde bedankte de voorzitter de aanwezigen voor hun komst en sloot de vergadering.

Tot zover het verkorte verslag van de jaarvergadering.

Door het overlijden van de heer G. Adriaans kwam onze vertegenwoordiging in de stichting De Utrechtse Molens open te vallen. Door aanwijzing van de heer F. D. Sprenger werd door het bestuur hierin voorzien.

In verband met zijn benoeming tot burgemeester van Rhenen meende de heer Bijleveld voor het bestuurslidmaatschap te moeten bedanken.

Op maandag 14 augustus trokken een 34-tal leden en belangstellenden voor de jaarlijkse excursie naar Veere. Wij menen deze tocht als geslaagd te mogen beschouwen.

In november waren enkele onzer bestuursleden tegenwoordig bij de oprichting van "De Historische Kring Maarssen". In aanmerking nemende dat dit nieuwe instituut voor vele leden van ons genootschap van belang kan zijn, en wij samenwerking in enigerlei vorm niet a priori uitgesloten achtten, hebben wij het nuttig geoordeeld een "Waarom" van de heer Pos in het jaarboekje op te nemen.

Wij besluiten het verslag met de opgave van het aantal leden. Dit bedroeg op 1 januari 1973: 271.

Martini Buys

STAAT VAN INKOMSTEN EN UITGAVEN
BOEKJAAR 1972

<i>Ontvangsten:</i>		<i>Uitgaven:</i>	
Saldo 1971	f 1.517,56	Bewaarloon effecten, incasso	f 1,74
Contributies	" 2.490,25	Jaarboekje 1971	" 2.312,70
Verkochte jaarboekjes	" 82,75	Drukkosten uitnodigingen	" 38,13
Renten:		Onkosten:	
Rek. Courant N.M.B.	f 58,88	Porti, telefoon, enz.	" 304,50
Coupon obligatie:		Batig saldo 1972	" 1.572,37
f 1.000,— 8 ^o / _o B.N.G. . . .	<u>80,—</u>		
	f 138,88		
	<u>f 4.229,44</u>		<u>f 4.229,44</u>
	<u><u>f 4.229,44</u></u>		<u><u>f 4.229,44</u></u>

J. H. van Walbeek, penningmeester

Excursieverlag 1973

Op vrijdag 3 augustus begaven zich een 27-tal leden en belangstellenden met de autobus van Utrecht op weg om de oude panoven in Zuilen te gaan bezichtigen. Reeds sedert jaren wordt deze oven niet meer gebruikt, maar hij geeft toch nog een indruk met hoeveel zorgvuldigheid het omvangrijke werk van vullen en stoken enige malen per jaar werd bewerkstelligd. Verscholen in een verwaarloosde loods en verstoken van het vroeger daarbij behorende werkterrein, ontsnapt hij thans aan de opmerkzaamheid van de argeloze voorbijganger. Te vrezzen valt dat zijn bestaan zal worden gerekt, totdat behoud zo kostbaar zal zijn geworden, dat met een rekensom de tranen der oudheidminnaars kunnen worden weggeveegd en de laatste panoven aan sloop zal worden prijsgegeven. Het is een treffend voorbeeld hoe telkens cultuurmonumenten van oude nijverheid door gebrek aan belangstelling dreigen ten onder te gaan. Ons bezoek leek dan ook op een afscheid.

Na in "De Kampioen" het gewaardeerde kopje koffie te hebben gedronken, was spoedig het buiten "Vreedenhoff" bereikt. Dit buitenhuis is de meest vorstelijke plaats, die de Vechtstreek nog bezit, waarbij huis, tuinkoepel, hek en tuinen nog in welstand verkeren. Het prachtige rococo-toegangshek door Constantinus Lautenschläger gegoten, is haast van een niet-nederlandse voornaamheid, die het tot een waardige toegang maakt tot de uitgestrekte voor- en achter-tuinpartijen. Oorspronkelijk stond op de plaats van het huidige huis de woning van Andries Pels, welke wij kennen van de afbeelding in "De Zegepralende Vecht" (1719). In 1749 liet Trip het nog bestaande huis bouwen; ook het grote toegangshek heeft deze bouwheer voor zijn rekening genomen. In de ruime veelhoekige tuinkamer vertelde ons medelid de heer Lisman ons de bijzonderheden, die er omtrent het huis en zijn bewoners bekend zijn. Doordat zowel de bewoning van het huis als de verzorging van de tuin hoge eisen aan de financiële draagkracht van de bewoners stelde, is de plaats menigmaal van eigenaar veran-

derd, totdat laatstelijk Philips' Gloeilampen Fabrieken er een bestemming aan trachtte te geven. De tuinkamer bezit, nevens fraai stucwerk met de emblemen der jaargetijden, een merkwaardige weelderige fontein, die in een muurnis is aangebracht. Deze zaal is nog oorspronkelijk en dagtekent uit de bouwtijd; zij biedt een heerlijk uitzicht op de achtertuin met de daarin aangebrachte waterpartijen. De andere woonkamers werden door latere generaties naar de eisen van de tijd gemoderniseerd. Het enige en ernstigste bezwaar, dat men zou kunnen opwerpen is de tegen de zijkant gebouwde overdekte balustrade, die de strakke vorm van het gebouw verstoort.

Vervolgens verwisselden wij de kleiboorden van de rivier De Vecht met de vroegere veenmoerassen, die Holland scheidde van het Sticht. Sedert de hollandse graven hun invloed en macht ten koste van de bisschoppen van Utrecht geleidelijk naar het oosten konden verplaatsen, hebben zij niet tevergeefs weer een begin gemaakt met de verbetering van de waterhuishouding in deze veengebieden. En nog duurt de strijd voort; zij het dat de nadruk is verschoven van de strijd tegen de wateroverlast naar de strijd voor goed water. Maar wat merkt de deelnemer van deze dringende vraagstukken, wanneer hij in het gezellige zaaltje van "De Vier Balken" in Haarzuilens door het noenmaal weer op zijn verhaal wordt gebracht.

De door de waterstaatkundige veranderingen veroorzaakte verbeterde levensomstandigheden stelden de inwoners van Kockengen in staat in de vijftiende eeuw een laat-gotische eenbeukige kerk met twee dwarskapellen te stichten, waarbij zij geholpen werden door de bedevaartsgangers, die in deze kerk het feest van Maria Hemelvaart kwamen vieren. Met de bouw van de tegen de kerk geleunde toren, die in zijn huidige vorm uit 1635 dagtekent, was voor de kleine dorpsgemeenschap het sociaal en geestelijk leven in een middelpunt samengebracht. Evenals in 1959, toen wij de pas herstelde kerk bezochten, werden wij weer door de heer Jongeneel ontvangen en voorgelicht. Het is onnodig de opmerking te herhalen, die wij destijds maakten naar aanleiding van het huidige gemeentewapen. Het oude wapen van Kockengen prijkt nog boven in het koor tot lering en vermaak. Na het verlaten van de kerk was het gemeentebestuur zo vriendelijk ons op het raadhuis de thee aan te bieden. Sedert enige jaren is de raadszaal op de eerste verdieping, waar voorheen de verzameling van de oudheidka-

mer was ondergebracht. Zowel de korte beschouwing, die de heer Jongeneel gaf, als de vele foto's, die het jongste verleden van deze gemeente aanschouwelijk maakten, ondervonden veel belangstelling bij de leden. Na het dankwoord van de voorzitter zette het gezelschap koers naar de molen te Kockengen. Daar stond de molenaar ons reeds op te wachten. Deze molen is thans in het bezit van de "Stichting De Utrechtse Molens" en het is hier zeker de plaats met bijzondere waardering de aandacht te vestigen op het vele, dat deze stichting in de ruim tien jaren van haar bestaan heeft bereikt. Een twaalfstal molens, op een na allen in het westen van de provincie gelegen, zijn aan haar zorgen toevertrouwd, zodat de molen als middel tot beheersing van het waterpeil niet uit het stichtse landschap zal verdwijnen; maar integendeel een vertrouwd beeld in het polderland zal blijven.

Moge deze dag er weer toe hebben bijgedragen, dat de deelnemers bij het einde van de excursie met een welgemeend "tot ziens, tot volgend jaar" afscheid hebben genomen.

Martini Buys

Het buiten Cromwijck door Isaac de Moucheron

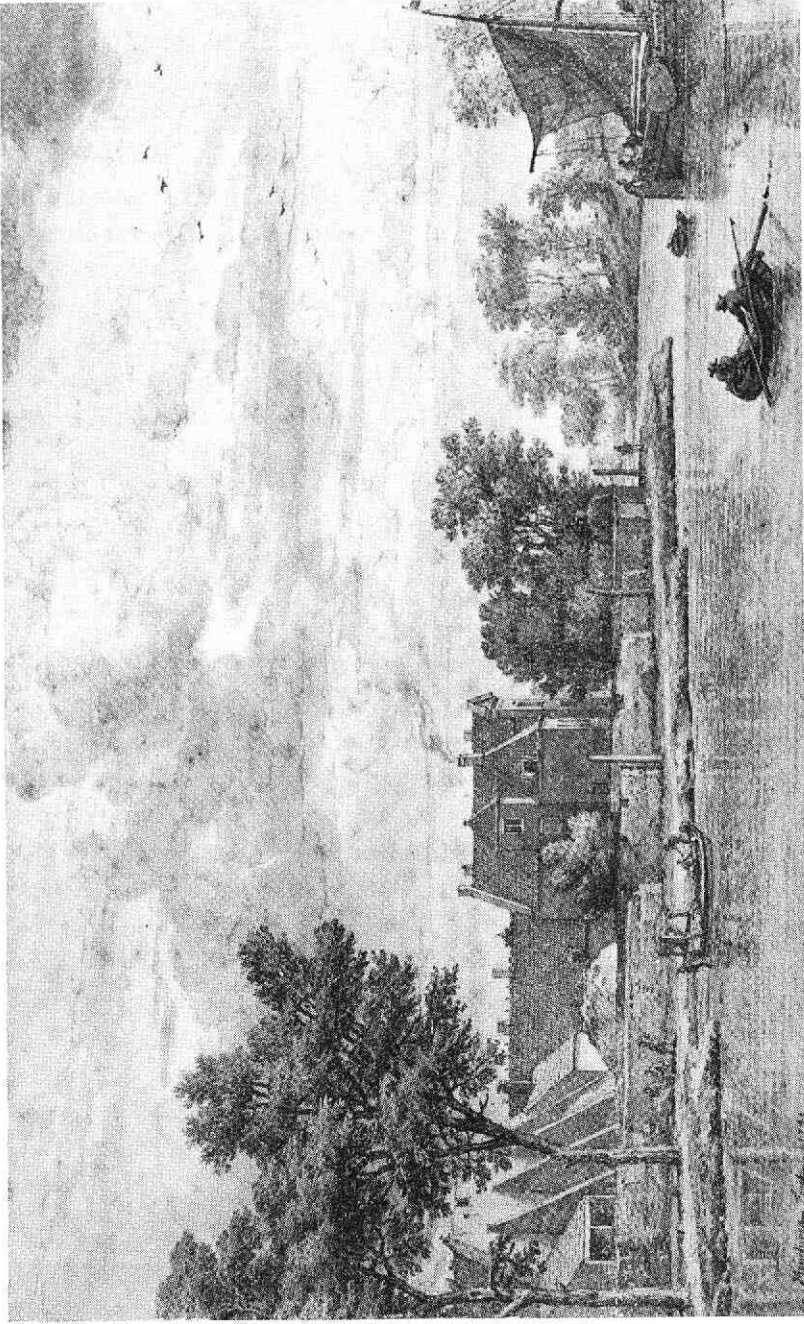
Op de tentoonstelling van Hollandse 18de-eeuwse schilder- en tekenkunst, die in de winter van 1971/72 in de Verenigde Staten te zien was, had men aan de dikwijls immers niet zo specifiek Hollandse Isaac de Moucheron een naar verhouding ruime plaats ingeruimd, om de verschillende kanten van zijn werkzaamheid goed tot hun recht te laten komen. Het was van de initiatiefnemer der tentoonstelling, Roger Mandle, een gelukkige gedachte naast de bekende arcadische of Italiaanse landschappen van de kunstenaar ook eens een voorbeeld van zijn veel zeldzamer Hollandse topografie op te nemen, en hij vond daarvoor een tekening dichtbij huis, in de Pierpont Morgan Library¹ (afb. 1).

Het gedetailleerd getekende, maar toch breed gecomponeerde echt Hollandse landschap, met laaghangende wolkenlucht over het sobere landhuis aan de bocht van een rivier, is behalve zeer evocatief en van verrassend artistiek gehalte, een kunsthistorisch en topografisch document van enige betekenis.

Het massieve gebouw, tot dusverre beschreven als 'a manor house' kan n.l. geïdentificeerd worden als het buiten Cromwijck aan de Vecht bij Maarsen, en wel op grond van een tweede tekening, in de opzet exact corresponderend met die te New-York en daarvoor zeker een cerdere studie² (afb. 2). Omgekeerd kan deze voorstudie, waarvan de kunste-

¹ Pen, penseel in kleuren 166 x 280 mm. L.o. gesigneerd en gedateerd: JMoucheron (JM in een) Fecit. 1741. The Pierpont Morgan Library, New-York, cat. (1912) dl III p. 237. Tent. Dutch masterpieces from the eighteenth century, Minneapolis, Toledo, Philadelphia 1971-'72 nr 50, plate 20.

² Pen en penseel in grijs 177 x 320 mm. Met 19de-eeuws opschrift: Vermoedelijk Cromwyck, vóór de verbouwing in . . . Het jaartal is oningevuld. Bedoeld is waarschijnlijk: vóór de verandering van het huis zoals die te zien is op P. J. Lutgers' litho uit 1836 in zijn 'Gezigten aan de Rivier de Vecht naar de Natuur geteeken en op Steen overgebracht'. Ook later trouwens heeft Lutgers Cromwijck nog afgebeeld: in 1857 in kleuren op een groter blad, in de coll. Bastert te Loenen, en nog eens, in 1870 op een twaalfdelig ontbijtservies in de coll. Matthes (genoemd bij Van Luttervelt, De buitenplaatsen aan de Vecht, 1948 p. 121). Op de tekening van 1857 (afb. 4) is het huis van vrijwel dezelfde hoek gezien als bij De Moucheron.

1 Isaac de Moucheron. De hofstede Cromwijk aan de Vecht. Tekening in kleuren, 1741. *New York, The Pierpont Morgan Library.*

naar tot op heden onbekend was, thans op naam van De Moucheron gezet worden.

Deze schetstekening berust in het familiearchief van de heer J. N. Bastert te Loenen a/d Vecht, wiens geslacht het buiten Cromwijck in eigendom heeft bezeten van 1757-1904.

Vergelijking van de twee bladen maakt duidelijk, dat de tekenaar zich nauwkeurig heeft gehouden aan zijn eerste opzet, die wel ter plaatse moet zijn getekend. Toegevoegd is de stoffage van schepen en mensen, en is ook het hoog geboomte, dat de dubbele functie heeft als repoussoir en als cache-misère voor de grove bouwsels achter het landhuis, de steenovens, die een bron van inkomsten vormden voor de eigenaren van de hofstede, en als zij brandden een gloed verspreidden, die naar het woord van Claas Bruin

. . . steenen kan in klei hervormen
 T geen in een harde stof verkeert
 Tot nut der Bouwkunst nooit volleert ³

Deze zware, schuin oplopende steunbergen geven tegelijk nog een steun aan de identificatie van het huis op De Moucheron's tekening met Cromwijck, daar ze ook voorkomen op een ets uit Sorjous' serie 't Ontroerde Nederlant', die de verwoestingen door de Fransen in het rampjaar 1672 in beeld brengt. Het gebouw is daar weliswaar aangeduid als 't Huys Kroon-wyck van d Heer Pauw' (afb. 5), maar juist die toevoeging van de naam van de eigenaar laat er geen twijfel over bestaan dat Kroonwyck hier een verschrijving is voor Cromwijck, zo genoemd naar de kromming in de Vecht, waaraan het was gelegen. Want met de 'Heer Pauw', eigenaar van het huis toen Sorjous zijn prent etste, kan niemand anders zijn bedoeld dan Johannes Pauw, sedert 1656 de echtgenoot van Elisabeth Rotgans (1608-1680) ⁴. Het archief Huydecoper, in het Rijksarchief te Utrecht, bevat een - ongedateerde - lijst van hofsteden aan de Vecht, waarin 'Jan Paau' voorkomt als eigenaar van Cromwijck ⁵. Het was daarvóór bezit geweest

³ Speelreis langs de Vechtstroom . . . , Amst. 1719.

⁴ J. Elias, *De Vroedschap van Amsterdam* I p. 170.

⁵ Inv. nr 1941; meded. R. A. Utrecht, nr 311-NM (1972).

2 Isaac de Moucheron. De hofstede Cromwijk; studie voor de tekening op afb. 1. Verz. J. N. Bastert, *Loenen a. d. Vecht*.

3 Isaac de Moucheron. Het huis Spaar-en-hout bij Haarlem. Tekening in kleuren, 1741. Verz. *Erven Mr. C. P. van Eeghen*.

van Elisabeths moeder, Geertruyt Rotgans-Huydecoper (1585-1668), die het vermoedelijk had geërfd van haar vader Jan Jacobsz. Bal alias Huydecoper, die ook het nabijgelegen Goudestein bezat. Het huis Cromwijck dateerde van 1637 en was gebouwd op de plaats van een oude tegelbakkerij. Het verhaal gaat dat het Geertruyt Rotgans was, die het huis na de vernieling door de Fransen in 1672 weer geheel liet opbouwen⁷. Maar daar zij reeds in 1668 overleed kan dat niet juist zijn. Die herbouw zal dus wel te danken zijn aan het echtpaar Pauw, misschien echter ook aan hun neef Lucas Rotgans, op wie de bezitting vererfde toen zowel Jan Pauw als zijn echtgenote in hetzelfde jaar, 1680, stierven. Deze Rotgans was de bekende dichter (1654-1710), wiens verzamelde werk in 1715 door zijn vriend François Halma werd uitgegeven. Het was, zoals we nog zullen zien, vooral zijn naam, die later met het buiten in verband werd gebracht.

Na de dood van Lucas Rotgans wordt Cromwijck eigendom van zijn zwager Albert Hendrik de Salengre⁸. Diens enige dochter Magdalena Jacoba verkoopt het op 18 december 1731 aan Johan Elias Huydecoper, heer van Maarseveen (geb. 1669), waarbij het huis dus weer in het geslacht van de bouwheer terugkeerde⁹. Tijdens deze periode ontstaat dan De Moucheron's gezicht op het huis en zijn omgeving.

Bij een zo uitgewerkte tekening als deze, waarop het huis een zo goedzichtbare plaats inneemt, denkt men al gauw aan een opdracht van de eigenaar/bewoner. Dat zou in ons geval Huydecoper zijn. Er is echter goede reden om daaraan te twijfelen. Kort nadat n.l. De Moucheron zijn tekening had gemaakt (1741), kwamen op een Amsterdamsche verkoop voor: 'twee Gezigten naar 't Leven, zynde het

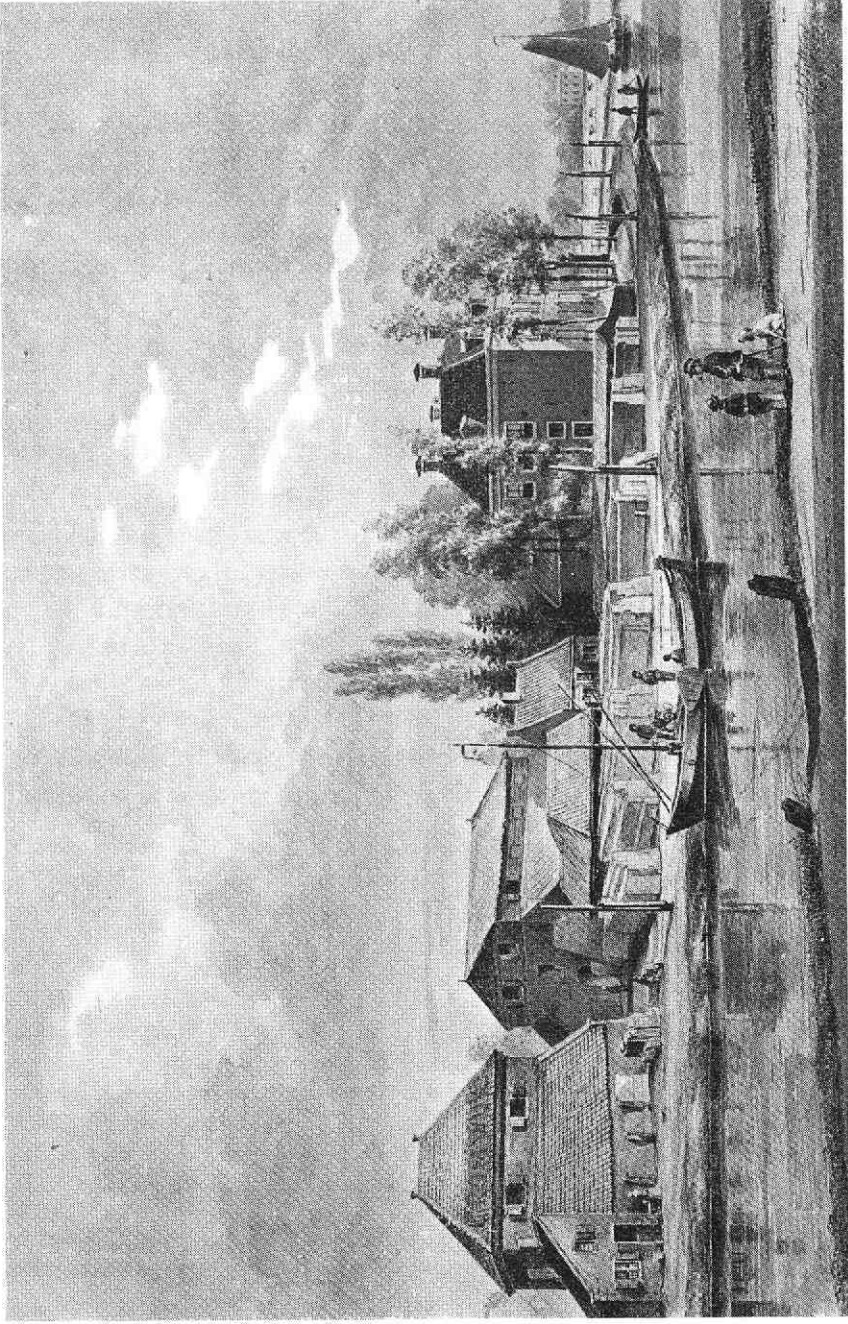
⁶ Memorie in het archief Huydecoper, inv. nr. 111, R. A. Utrecht.

⁷ O.a. R. Zuidema in *Nieuw Nederl. Biogr. Woordenboek* X, 1937 K 836, en J. D. Bastert in *Jrb. Niftarlake* 1934 p. 15.

⁸ Gehuwd met Rotgans' zuster Geertruyda Jacoba. Zelf was de dichter in 1687 getrouwd met Anna Adriana de Salengre, die hem echter reeds na twee jaar ontviel. Uit dit huwelijk werden twee dochters geboren.

⁹ Bij de boedelscheiding van 19.XII.1744 na het overlijden van J. E. Huydecoper op 5.11.dav., raakt Cromwijck in het bezit van zijn dochter Sophia, Wed. Mattheus Buys. Deze verkoopt het huis binnen een maand aan Nicolaas Paradijs, en via een tweede huwelijk van zijn vrouw Cronelia Toll vererft Cromwijck in het geslacht Bastert (gegevens in fam. archief Bastert; over de eerste helft 18de-eeuwse eigenaren vermeld staat in *Jrb. Niftarlake* 1934 is niet juist).

4 P. J. Lurgers. De hofstede Cromwijck. Tekening in kleuren, 1857. Verz. J. N. Bastert, Loenen a. d. Vecht.

eene een gezigt aan de Vecht van de wooning van den Poëet Rotgans, en 't andere een gezigt aan 't Spaaren, zeer uitvoerig met Kleuren' (vlg. C. Bouman, Amst. 18.VIII.1744 nr. C.20). Aangenomen dat de eerstgenoemde van dit tweetal de hier gepubliceerde tekening uit de Pierpont Morgan Library is - en dat lijkt erg waarschijnlijk - zou deze dus een pendant gehad hebben met een vermoedelijk soortgelijk landschap, nu niet aan de Vecht, maar aan het Spaarne. Die tegenhanger kan m.i. worden aangewezen in een tekening in de verz. Van Eeghen (afb. 3). Zij is in dezelfde techniek uitgevoerd als die van Cromwijck, heeft vrijwel gelijke afmetingen (172 x 280 mm tegen 166 x 280 mm) en is op gelijke wijze gesigneerd: IMoucheron (I en M ineen). Fecit 1741¹⁰.

Afgebeeld is een buiten aan het Zuider Spaarne bij Haarlem, dat met een niet onaardige woordspeling Spaar-en-Hout heette. Toen het getekend werd, was het eigendom van Jacob de Neufville (1714-1773), vermogend zijdelakenhandelaar. Dat juist Spaar-en-Hout gekozen werd als tegenhanger van Cromwijck stond echter in verband met een vroegere bewoner. Het buiten werd n.l. gehouden voor de woning van de dichter Lucas Schermer (1688-1711), collega, naam- en tijdgenoot van Lucas Rotgans. Weliswaar zijn bewijzen daarvoor niet te vinden ¹¹, maar in dit geval is de traditie van meer belang dan de werkelijkheid. In beide huizen hadden naar men meende dus corypheeën der vaderlandse letterkunde gewoond. Is het te gewaagd om te vermoeden dat

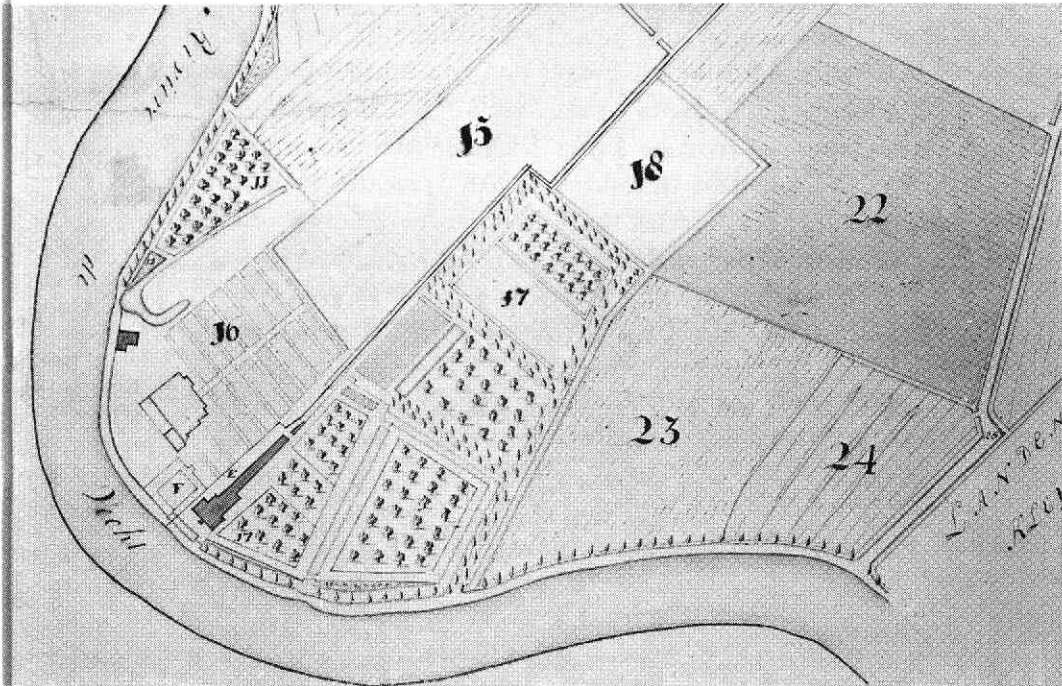
¹⁰ Tent. verz. Mr. C. P. van Eeghen, Mus. Fodor 1935 nr 71; id.: Rijksprentenkabinet 1958 nr 70. De tekening is afgebeeld bij A. Starings artikel in *Oud-Holland 1950*, op p. 99. De daar op p. 101 genoemde aquarel in de coll. Van der Haagen, zeer minutieus getekend en extra uitvoerig gestoffeerd, zou gedateerd zijn in 1713. Het huis Spaar-en-Hout is daar bekroond door een balustrade met vazen op de hoeken, terwijl de tekening van de coll. Van Eeghen een eenvoudig laag dak laat zien. Was de oorspronkelijke balustrade van hout, en in de periode tussen 1713 en 1741 verrot geraakt en gesloopt? Ook in vroegere veilingen komen nog gezichten op Spaarenhout door De Moucheron voor; vlg. G. van der Pals, Rotterdam 1.IV.1840 nr E 29 en 30 (beide verkocht aan Rueb; nr 30 heet in de catalogi der coll. Van Eeghen 1935 en 1958 identiek met onze afb. 3); vlg. H. van der Vugt, Amst. 27.IV.1745 p. 19 nr 36; vlg. Graaf van Neale e.a., Amst. 28.III.1774 nr E 324; vlg. J. F. van Oordt e.a., Amst. 11.XII.1856 nr 2,58; vlg. G. Schroder, Amst. 20.II.1764 nr 608 (deze in zwart krijt); vlg. C. Smitt, Amst. 4.XII.1780 nr T 1226 (in oostind. inkt).

¹¹ Zie C. v. d. Haar, *De buitenplaats 'Spaar-en-Hout'*, Jrb. Haerlem 1958 p. 101-110.

5 J. Sorjous. De ruïne van Cromwijck na 1672. Ets.

6 Getekende plattegrond en situatiekaart van Cromwijck, Detail van een copie uit 1755 door de landmeter J. van Houweningen naar een grote kaart uit 1732 door de landmeter S. van Utrecht. Verz. J. N. Bastert, Loenen a. d. Vecht.

Cornelis Bouman, in wiens nalatenschap de beide bladen al zo kort na het ogenblik van hun ontstaan voorkomen, Moucheron ook de opdracht heeft gegeven? Deze kunstverzamelaar was te Amsterdam geboren op 8.III.1703, en overleed aldaar op 24.V.1744, een paar maanden vóór De Mouchérons¹². Zijn vader, Carel Bouman, bekend uit het pastelportret door Troost in het Rijksmuseum¹³, had fortuin gemaakt als makelaar in tabak, en ook zijn zoon vond zijn bestaan in de tabakshandel¹⁴.

Maar daarnaast leefden er in de familie Bouman ook artistieke ambities. Als collectionneur van tekeningen moet Cornelis Bouman met de Amsterdamse kunstenaars van zijn dagen in contact gestaan hebben, en zelf beoefende hij ook de tekenkunst, zij het meer in decoratieve trant dan als vrij scheppend meester. De verzameling van het Kon. Oudheidkundig Genootschap bevat een luxueus gebonden manuscript, waarin Cornelis Bouman de gekleurde omlijstingen heeft getekend voor de 'Geestelyke Gezangen' van zijn vader Carel, die gecalligrafeerd zijn door de jongere broer Arnoldus. Behalve een monument van het in de familie Bouman levende gevoel van saamhorigheid - dat op andere wijze ook tot uitdrukking kwam door de talrijke onderlinge verbintenissen tussen dit geslacht en de familie Noordhoorn - is het ook een bewijs voor de in deze kring levende litteraire aspiraties. Daaruit is dan ook wellicht de opdracht aan Isaac de Moucheron voortgekomen om in een tweetal tekeningen de herinnering vast te leggen aan twee bewonderde dichters van een generatie tevoren.

¹² De genealogische gegevens dank ik aan de Heer H. L. Kruimel te Scheveningen.

¹³ Uit 1739; bruikleen van het Kon. Oudheidkundig Genootschap.

¹⁴ Hij wordt als tabaksverkoper op de Binnenkant vermeld in het Kohier der personele quotisatie van 1742, uitgegeven door Mr. W. F. H. Oldewelt, 1945 p. 58.

Dr J. W. NIEMEYER

Noot van de redactie:

Bovenstaand artikel is met de welwillende toestemming van de desbetreffende redactie overgenomen uit het kunsthistorisch tijdschrift "Oud Holland".

Beschrijving van de 3 rouwborden in de Ned. Herv. Kerk te Abcoude

In het jaarboek 1914 van het Oudheidkundig Genootschap "Niftarlarke" hebben de heren G. van Arkel en J. W. Verburgt op de blz. 34 t/m 46 een beschrijving gegeven betreffende de Ned. Herv. Kerk te Abcoude. In deze beschrijving leest men op blz. 38:

"In het koor hangt een ruitvormig wapenbord met een vrouwelijk wapen, hetwelk als hartschild heeft: drie zuilen van keel op een veld van goud. Als randschrift lezen wij:

Ω
"Obiit Anno DMI 1614"
"Mensis Augusti Die 8".

"Een ander wapenbord is geheel onleesbaar; een derde heeft als onderschrift - 13 Aprilis 1727. In den Gehejm-Schrijver van Staat en Kerke der Vereenigde Nederlanden, beginnende met die van de Provincie Utrecht blz 171, lezen wij betreffende de kerk van Abcoude: ""Vijf wapenborden vercierden het Choor aande Muuren, dog in de Kerk ziet men er geene aangehangen. Het vierde wapenbord, eveneens onleesbaar, is teruggevonden in het koor, maar het vijfde is niet meer aanwezig,"

Tot zover dus de beschrijving van de kerk in het hogergenoemde Jaarboekje van 1914.

Uit deze beschrijving is niet komen vast te staan aan wie deze wapenborden konden worden toegeschreven. Tijdens de restauratie van het schip van deze kerk gedurende de jaren 1930 - 1931 heeft men de rouwborden gelaten voor wat zij waren. Totdat in 1940 de toenmalige predikant bij de Ned. Herv. Kerk te Abcoude begaan zijnde met de

erbarmelijke toestand, waarin de wapenborden, die opgehangen waren in het koor, en aan het oog van iedereen onttrokken waren, op de gedachte kwam, dat hieraan wat gedaan moest worden, m.a.w. dat deze borden in de oorspronkelijke staat moesten worden teruggebracht. In 1940 waren er nog maar 3 borden over, van de door Gehejm-Schrijver genoemde 5 borden waren er dus 2 verloren gegaan.

De 3 overgebleven borden verkeerden in 1940 in een zeer slechte staat, vooral het ruitvormige bord was er erg aan toe. Het bord was opgebouwd uit verschillende planken, die in de loop der tijden losgeraakt waren en bovendien was de voorstelling erg gehavend. Ook aan de andere twee overgebleven borden mankeerde wel het een en ander.

Om deze borden wederom in een behoorlijke, liefst oorspronkelijke staat terug te brengen, verzocht Ds F. van Duijkeren mij, of ik mij hiermede wilde belasten. Daar dit een belangrijke opdracht was, heb ik na rijp overleg en na gehouden ruggespraak met mijn vader, E. N. Grevenstuk, die van de heraldiek zeer goed op de hoogte was, erin toegestemd te pogen deze borden in de staat terug te brengen zoals hierboven reeds is aangegeven. Door er in toe te stemmen om deze borden op te knappen, bevroedde ik nog niet, voor welke aangename historische verrassingen ik zou komen staan.

Allereerst het kerkgebouw op zichzelf. Het gebouw is een laat-gotische Kruiskerk, die gewijd was aan de Heiligen Cosmas en Damianus. De kerk heeft een pseudo-basilicaal schip onder een dak.

In het jaar 1971 wordt het schip gerestaureerd. Hoe het schip tot voor deze restauratie was vindt men beschreven op blz. 276 in het "Kunstreisboek voor Nederland", uitgave 1965 van P. N. van Kampen & Zoon te Amsterdam. Ik meen hier korthedshalve naar te mogen verwijzen.

Waar het in deze verhandeling op aan komt zijn de 3 overgebleven wapenborden.

Het ruitvormige bord met het randschrift:

Ω
 OBIIT ANNO DMI 1614
 MENSIS AUGUSTI DIE 8.

Het op dit ruitvormige bord voorkomende wapen wordt toegeschreven aan:

Jonkvr. Wilhelmina van Hardenbrouck,
echtgenote van:
Jhr Gerard van Vianen van Rijsenburg.

Zoals het randschrift reeds aangeeft is zij overleden in het jaar onzes Heren 1614 in de maand augustus op de achtste dag. Verder is van haar bekend, dat zij is overluid geworden in de Dom te Utrecht op 10 augustus 1614. Jonkvrouw Wilhelmina van Hardenbrouck is gestorven op het voormalige Slot te Abcoude. Jhr Gerard van Vianen van Rijsenburg was Maarschalk van het Nederkwartier van Utrecht.

De beschrijving van het wapen. Het is een alliantie wapen.

Rechterhelft:

Gevierendeeld: I & IV op zilver 3 zuilen in zwart (2 en 1).
II & III afwisselend 3 banen van vair en 3 banen in rood. Deze rechterhelft heeft als hartschild op goud 3 zuilen in rood (2 en 1).

Linkerhelft:

Afwisselend 4 golvende banen in goud en 4 banen in rood.

Het ovale alliantie wapen wordt toegeschreven aan:

Levina Cornelia van Naerde(n),
die gehuwd was met
Jhr Joannes Baptista de Blois van Ginderdeuren.

Het wapen wordt gedekt door een gouden kroon.

De beschrijving van het wapen.

Rechterhelft:

Het wapen van de adellijke familie

Blois van Treslong

In rood 2 beurtelings gekanteelde zilveren dwarsbalken en een rood vrijkwartier met gouden schildhoofd, het rood beladen met 3 palen van vair.

Linkerbelft:

Het wapen van de familie *Van Naerde(n)*.

Op zwart een hoekige gouden dwarsbalk, vergezeld van 3 zespuntige gouden sterren (2 en 1).

Het was niet mogelijk de juiste sterfdatum van Levina Cornelia van Naerde(n) vast te stellen. Alleen het overlijdensteken was nog aanwezig, doch de datum van overlijden was verdwenen. Het overlijden van haar moet geschied zijn vóór 1725.

Levina Cornelia van Naerde(n) was de dochtet van *Mr Dirk van Naerde(n)* en *Elisabeth den Otter*.

Mr Dirk van Naerde(n) was de zoon van de heer Van Naerde(n) en mej. De Goyer.

Elisabeth den Otter was de dochter van de heer Den Otter en mej. Lap van Waveren.

De kwartierstaat is dus als volgt:

<i>Van Naerde(n) - de Goyer</i>	<i>Den Otter - Lap van Waveren</i>
<i>Mr Dirk van Naerde(n)</i>	<i>Elisabeth den Otter</i>
<i>Levina Cornelia van Naerde(n)</i> .	

Rechts naast dit alliantie-wapen van boven naar beneden de familie wapens van *Van Naerde(n)* en *De Goyer*.

Links naast dit alliantie-wapen van boven naar beneden de familie-wapens van *Den Otter* en *Lap van Waveren*.

Wapen van de familie Van Naerde(n).

Op zwart een hoekige gouden dwarsbalk vergezeld van 3 zespuntige gouden sterren (2 en 1).

Wapen van de familie De Goyer.

Gevierendeeld. I & IV op goud een groene boom. II & III op blauw een witte zwaan.

Wapen van de familie Den Otter.

Gevierendeeld. I & IV op zilver een otter. II & III op groen een zwarte kraai met gouden snavel.

Wapen van de familie Lap van Waveren.

Op goud twee dwarsbalken in rood beladen met resp. 3 & 2 ruiten in zilver.

Het wapen in vol ornaat wordt toegeschreven aan:

Simon Barchman van Wuijters,

die overleden is op 13 april 1727. Hij was ongehuwd. Hij moet gewoon hebben op de *hofstede "Paddenburg"* (nu nog een boerderij) even buiten het dorp Baambrugge in de richting Loenersloot. Op 28 maart 1724 liet hij door notaris Antipas Tredée te Abcoude een testament opmaken. Na zijn overlijden op 13 april 1727 werd zijn boedel op 27 augustus 1727 door de erfgenamen verdeeld.

Beschrijving van het wapen in vol ornaat.

Het wapenschild is gekroond door 2 helmen en geflankeerd door een Griffioen en een Leeuw, beiden in goud, als schildhouders.

Het is gevierendeeld. I in goud 3 blauwe palen (Berthout); II in rood een aanzierende leeuwenkop in goud (De Carnin); III in rood een blauwe lelie; IV in blauw een rode lelie (III & IV Fugger). Dekkleden rechts goud & blauw, links goud & rood.

Na de restauratie van de Ned. Herv. Kerk te Abcoude kunt U deze rouwborden zelf gaan bekijken.

Vertrouwende hiermede een aanvulling gegeven te hebben op de beschrijving door de heren G. van Arkel en J. W. Verburgt voorkomende op de blz. 34 t/m 46 in Jaarboek 1914 van het Oudheidkundig Genootschap "Niftarlake".

A. Grevenstuk, Driebergen-Rijsenburg

INHOUD

1. <i>Bestuur van het genootschap</i>	3
2. <i>Ledenlijst</i>	5
3. <i>Jaarverslag</i>	11
4. <i>Rekening van de penningmeester</i>	14
5. <i>Excursieverslag</i>	15
6. <i>Het buiten Cromwijck door Isaac de Moucheron, door Dr J. W. Niemeyer</i>	18
7. <i>Beschrijving van de drie rouwborden in de Ned. Herv. Kerk te Abcoude, door A. Grevenstuk</i>	27